

# KORRESPONDENT—WARSZAWSKI

DONOSZĄCY WIADOMOŚCI KRAIOWE Y ZAGRANICZNE

W Sobotę o godzinie 10. zrana.

## WIADOMOSCI KRAIOWE.

Z Warszawy d. 22. Grudnia. Odprawił się tu wspaniały Pogrzeb d. 21. tego miesiąca J. Pana *Dahlke* Pułkownika Regimentu 10. Szefostwa JW. Działyńskiego. — Z rana o godzinie 9tej rozpoczęta była exportacya ciała z Koszar Ujazdowskich, którą poprzedziła przemowa mianna przez JX. Gabryela od Opieki S. Jozefa Karmelitę Bosego Kaznodzieję J. K. Mci, i Professora Teologii, w której z textu Pisma S. *Mortuus est, & quasi non est mortuus, non est contristatus in obitu suo, nec confusus coram inimicis. Eccl: 30.* przełożył: iż krotkość lat nadgrodził W. *Dahlke* zasługami, które mu ziednały powszechny szacunek, a śmierci niespodziewane zdarzenie zamienił w szczęśliwy zaszczyt, ztąd: że umarł z powszechnym żalem. Szacunek ziednały mu cnoty Obywatela, męstwo i umiejętność żołnierza, roztropność i ludzkość kommandanta. Z śmierci iego obcych żał, domowych smutek sprawiły mu wzrost wiekopomney sławy. Po zakończonej żałobney mowie prowadzone było ciało na wspaniałym żałobą okrytym karawanie w assystencyi całego koru i Batalionu pomienionego Regimentu, przy odgłosie smutney muzyki regimentowej i bębnow, tudzież liczne go Duchowieństwa, i mnogim zgromadzeniu ludu do kościoła XX. Bernardynów na Krakowskim Przedmieściu, gdzie na przygotowanym przez Artylleryą Koronną wspaniałym Architekturą militarną, z bagnetów, palaszów, kul, bomb, bębnow, oraz Staropolskich zbroi, Szyszaków, i Pancerzów, katuszku, postawiona była trunna, a przy niej portret zmarłego. Na czterech kolumnach z karabinów i bagnetów sztucznie urządzonych, i rzeźbitym światłem oświeconych, następujące były napisy:

Na 1szej: *Patria grata fidei militi.*

Na 2giey. *Legio maesta Strenuo Colonello.*

Na 3ciey. *Parans Fratresve, Dilecto Filio Fratrique.*

Na 4tej. *Mars ac Musa, Erudito suarum artium cultori.*

Po odśpiewaney Biskupim obrządkiem Mszy żałobney przez JW. Biskupa Malinowskiego Suffragana Miednickiego, i skończonym kondukcie, złożone jest ciało zmarłego w grobie kościelnym, a cały Batalion Pułkownikowi swemu troistym wystrzeleniem wieczyście oświadczył pożegnanie.

Akt ten żałobny ozdobiony był przytomnością JJ. WWżnych Generała Leytnanta Ożarowskiego, Generała Szefa Działyńskiego, Generała Wielhorskiego, Generała Cichockiego, wszystkich prawie Pułkowników, Sztabs-Oficyerów, i Oficyerów Garnizonu tu konstituującego, i wielu dystryngwowanych Obywatelów.

Delegacya examiniująca Kommissyą Skarbową Kor: z Rezolucyi N. J. K. Konfederacyi, ma przedłużony czas do ukończenia czynności swojej, bez oznaczenia dnia normalnego.

KKKKK



*Tłumaczenie Odpowiedzi JX. Nuncjusza na Notę podaną od JP. Malachowskiego Kancl: W. Kor: (\*)*

Niżej podpisany Nuncyusz Stolicy Apostolskiej ze wszelką gorliwością i największym usiłowaniem dolożył starania, iżby dopełnił u Ojca Sgo poruczenie, które miał honor przez Notę dnia 12. tego miesiąca odebrać. Nie może tylko niekończąc być ukontentowanym z oświadczenia, które JW. Malachowski Kanclerz W. Koronny raczył mu donieść w tej okoliczności, co się tyczy sentymentów respektu i przywiązania, któremi zawsze jest przejęty niżej podpisany ku Najjaśniejszemu Rzeczypospolitej. Ma to sobie za chlubę i ukontentowanie wyznać, że te sentymenty wzbudzone są przez dobroć i uprzejmość Narodu wspaniałego, który nieprzeistnie mieć nigdy prawa do jego szacunku i wdzięczności. — W Warszawie dnia 14. Grudnia 1792. R.

(Podpisano.) *Ferdynand Arcy-Biskup Kartagiński.*

**Wypis z Wiadomości Grodzieńskich d. 16. Grudnia.**

*Opisanie obchodu w Grodnie Imienin Najjaśniejszego Katarzyny II. Imperatorowej Rosyjskiej dnia 5. i 12. Grudnia.*

Dnia 5. Grudnia, jako w dzień Imienin Wielkiej i Najjaśniejszej Imperatorowej Rosyjskiej Katarzyny II. według Kalendarza Ruskiego przypadłych, wielki obiad dawał w trzech salach na Horodnicy JO. Xże Jmć Sapieha Kanclerz i Marszałek Konfederacji Litewskiej, w czasie którego wdzięczną przegrywała muzyka, kiedy zaś nastąpiło dane od Gospodarza hałas z kielicha w kolej wiwatów za zdrowie Najjaś: Imperatorowej Jmci, nieustannie z ogromnych dział ognia dawano.

W godzin kilka po obiedzie przeniosła się cała ta naydystrygowawsza kompania od JW. Potockiego Marszałka Konfederacji Koron: zaproszona do zamku nowego na assamble i kollacyą wielką; gdzie ochotę Gospodarza odpowiadała wesola kompania, wyborna służyła muzyka, i ogniście kanonada grała. Była wystawiona w pośrodku dziedzińca zamku nowego Królewskiego duża piramida fasonein Greckim, adornowana znamionami Imperatorowej Jmci z napisem *Katarzynie Wielkiej od powstałej Rzeczypospolitej wdzięczność*. Ale dla przeszkody wiatrow nie mogła być iluminowana, i oświecona lampami, których do kilka tysięcy liczono. A kiedy się Państwo mile i długo na zamku bawiło, tym czasem pospółstwo na Rynek przez iluminacyą oświeconym, prawie przez noc całą niepospółtym cieszyło się widokiem, którego był sprawcą JW. Bühler General Major, Kawaler Orderu i Minister Dworu Rosyjskiego przy boku Najjaś: Konfederacji.

*Opisanie iluminacji w dzień S. Katarzyny Ruskiej, to jest dnia 5. Grudnia, w Grodnie sporządzoney, na przeciw Rezydencyi JW. Bühlera Ministra Rosyjskiego.*

W samym wierzchołku facyaty był napis między laurami: *Catharina Magna*. Niżej w trzech Oltarzach takowe imaginacye: W

(\*) Wyraziliśmy tę Notę podaną od JW. Kanclerza w korespondencyi naszej Nro 98. na karcie 953.

pierwszym wyrażona była w górze między promieniami *Opatrzność* z napisem Greckim, niżej na boku prawym stała Bogini trzymająca w lewym ręku Księgę otwartą wspartą na ramionach Starca, czas oznaczającego, na kolana ugiętego, mającego w ręku koszę na dół spuszczoną, w tej Księdze takowe były lata 1729. 1762. 1770. 1772. 1774. 1775. 1783. 1790. 1791. w prawym ręku też Bogini trzymała pióro piszące na teży Księdze liczbę 1. Takowy wyraz zdaie się oznaczać sławniejsze lata Imperatorowej. W drugim Oltarzu wyrażony był Merkuryusz z swym wężem i kijem z obłoków okazujący się. Przy boku prawym siedziała Bogini Flora, trzymająca w swym ręku portret Imperatorowej w Figurze owalowej, a w prawym ręku kosz z kwiatami. W dole na skale był Kościół Bogini Dyanny. W trzecim Oltarzu wyrażona była Cyfra w górze Imperatorowej w promieniach, niżej trochę Geniusz ulatujący, lewą ręką wskazywał na Cyfrę, a prawą trzymał kapelusz nad głową Bogini, która stała niżej wskazując lewą ręką na Cyfrę i dym kurzący z pałacej się ofiary. W prawym zaś ręku trzymając Berło spuszczone ku postumentowi, na którym zarzył się ogień ofiary, a dym z onego unosił się aż pod Cyfrę Imperatorowej; na środku takowego postumentu wypisano Rok 1792<sup>14</sup>. Maj, przy tymże postumencie był w dole Owal z Herbami Polki i Litwy bez Korony, w górze i bez Ciołka herbu Królewskiego, z tyłu za Boginią ukazywał się Kot nasróżony. Cała ta facyata lampami w latarniach różno-kolorowych oświeconą była.

W zamku nowym u JW. Potockiego Marszałka Konfederacji Koron: na dziedzińcu wystawiona była Piramida, na której widać cokolwiek było ten napis: *Katarzynie Wielkiej od powstałej Rzeczypospolitej wdzięczność*. Więcej zaś dojrzeć nie można było dla zepsucia się onej od wiatru, który przeszkodził teży iluminowaniu.

Zaś dnia 12. Grudnia, jako w oktawę imienin teży Najjaś: Imperatorowej Rosyjskiej, dawał obiad wspaniały JO. Xże Jmć Ignacy Massalski Biskup Wileński, na którym oprócz Marszałków i Konsyliarzy Najjaś: Konfed: O. N. znajdowali się JW. Bühler Minister przy boku teży Konfederacji, Generalowie i Sztabs-Officerowie Rosyjscy i pierwszej dystryncyi osoby w Grodnie będące. Stół ozdobiony Piramidą z kosztownego marmuru, z napisem:

*O faustitatis Mater & Otii,  
Beata Nutrix! O Polonia  
Apex Columnae gentis!*

SARBIUS l. 4. 38.

Co dzielną dźwiga Prawicą Narody,  
Przywraca łodkie Polakom swobody.  
*Terror hostium Amatrix Populorum.  
Pacatrix Regnorum, Nutrix Vicinorum.  
Rebus bello & pace, Terrā  
Marique, Domi & Foris,  
Præclarè gestis Orbem illustravit.*

Ta, która się do szczęścia Narodów przykładą,  
Panowanie nad sercem najłodsze zakłada.

Wieczorem zaś dawał bal wielki i assamble JW. Potocki Marszałek Generalney Konfederacji Kor: liczna do kilkuset osób obojczy

Kkkkk 2



pici kompania napelniła salę, czyli izbę Poselską ślicznie świecami jarzącemi i iedliną z festonami adornowaną, i bawiła się tańcami do późney pory.

## ZAGRANICZNE.

### FRANCYA.

*Z Paryża d. 27. Listopada.* Kommissya 12tu z Konwencyi Narodowej donosi, że listy znalazła osobliwsze w *Thuileries*. Odkrył ie ten sam Rzemieślnik, który był użyty do zasłonięcia w murze składu, i tablicą nieznacznie pokrycia. Proszą o czytanie: List do Generała *Bouillé* od Króla:

Spodziewam się Mości Panie, że nie wátpisz o tym ukontentowaniu, które powziąłem z przypadku zdarzonego w *Nancy*. Ocaliłeś Francją dnia 31. Sierpnia. Tak to czynić trzeba dla dania innym przykładu, Utrzymuy Wpan popularność, bardzo mi ie potrzebna. Tey kiedyś użyję, abym przywrócił porządek. Wielcem ie kontent z tego przypadku w *Nancy*, który ie potrzebny, i bardzo potrzebny. Oświadcz Gwardyi Narodowej, i woysku, które w tey mierze pomocą były, że będę pamiętny.

*Bouillé* odpowiada, że uczyni wszystko dla utrzymania popularności, lubo mu będą nieprzyjaciele starali się do tego przeszkadzać. Dziękuję Królowi za przyślanego Konia na miejsce zabitego podczas utarczki w *Nancy*.

Wszystkie testamenta przez emigrantów uczynione, Konwencya Narodowa za nie ważne dekretuje. Toż samo wszelką sprzedaż, zapisy, wlewki, przekazy, donacje, bądź dóbr, bądź iakichkolwiek meblów i ruchomości niszczy i za nie mające żadney mocy uznaje, a to od R. 1789. dnia 1. Julii.

Radzą, aby w Rzymie wszelkie znaki Królestwa w laboratorjach do Rzpłtey należących, czyli w salach, gdzie są te pamiątki, zepsute i zniszczone były, ponieważ (mówią) tam Papież nie ma w tych miejscach żadney iurydykcyi.

*Carra* sprzeciwia się. Jeżeli to dekretujecie, rzecze, na niebezpieczeństwo narażacie artystów utraty życia. Król Rzymki obojętnym okiem na to pewnieby nie poglądał. Mściłby się nieomylnie za te posągi. Czekaćcie, póki nie wniydzie z tryumfem *Kellerman*, i nie podepcie ich nogami.

Obywatel *Genet* Minister dawniey w Peterzburgu Francyi, ie wyznaczony za Pełnomocnego Ministra Rzpłtey Francuzkiej do Stanów ziednoczonych Ameryki.

Tu w Paryżu i caley Francyi zaczynają znosić zwyczajdeymowania kapeluszw i czapek, bądź przed równemi, bądź przed wyższemi za siebie. Tylko rękę do piersi witać się przykładają. Zwyczaj też witania się przez wielkie oświadczania uniżoności, lub przyjaźni, na wzajem zarzucają. Ty mówią naywłaściwsze ie znaczenie, i poufałości naywiększym bywa dowodem.

Nowa moda: okazała się w Paryżu Katedra latająca, która często na różne ulice śpiesznie przenoszona bywa. Na tey gorliwy *Jakobin Varlet* w mowach swoich wraża ludowi Ducha Republikańskiego.

Pogłoski są o poddaney truciznie młodemu Królowi Szwedzkiemu, która iednak ma być wolna, tylko mu zmnyśli, odjęła, nie zaś życie. Drudzy twierdzą, że na Xcia Regenta złośliwitałowe umyślnie, dla potwarzy dobrego Rządcy, rozfieli wieści.

*Dnia 28. Listopada.* Przybyły z Korsykańskiej Wypsy Obywatel donosi, że nic łatwiejszego, iak Sardynią wyspę zdobyć. Byleby zawinęło tam choć kilka okrętów, cała wyspa wnetby się z Francją złączyła. Dodaie że w całych Włoszech wielki ferment. Ma pewne wiadomości, że Toskania nayprzychylnieysza ie Rzpłtey Francuzkiej.

Twierdzą że Król Pruski długi list pisał do Cesarza, w którym wyraża, iż ta woyna bardzo już mu się zprzkrzyła, przeto chciałby nayrychley onę zakończyć.

Ta uwaga złączona z starością bliską śmierci Xcia *Kaunitza*, zniezdrowiem prawie ustawicznym Generała *Lasci*, z odmówieniem Hrabiego de *Wartensleben* przyięcia naywyższej komendy w Austrii przedniey, wraziły Wiedeńskiemu Dworowi sentymenta skłonne do pokoju. Te oba zatym Dwory głoszą, że się już zgodziły, szukać wszelkich sposobow nayrychleyszey ugody. Do wszystkich łatwo się już chcą skłonić Francyi żądań, przyznając nawet iey Tytuł Rzeczypospolitey, byleby localić życie Króla i Familii.

Za przybyciem wyśłanych z prozbą od Zgromadzenia Narodowego z Sabandyi, aby przyłączyć tę Prowincją do Francyi, stanął Dekret Unii następujący.

Gdy Konwencya Narodowa uznaje żądanie wolne całego Narodu Sabaudskiego, aby się wcielił do Rzpłtey Francuzkiej, uważając że dla obu Narodów pożyteczne to złączenie się będzie, ogłasza, że tę unią przyjmie, i że od tego czasu Sabaudya częścią ie nie oddzielną od Rzeczypospolitey Francuzkiej.



*Artykuł imo.* Sabaudya formować tym czasem będzie 84ty Departament pod imieniem Departamentu *du Mont-Blanc.* (Góry białe.)

2do. Zgromadzenia pierwiastkowe i elektorale utworzą się tam podług prawa, aby nominowały swych Deputowanych do Konwencji Narodowej.

3tio. Ten Departament będzie miał tym czasem iednę reprezentacyą składającą się z 10. Deputowanych do Konwencji Narodowej.

4to. Pośłani będą do Departamentu *Mont Blanc* czterey Kommissarze, dla układów i podziału na powiaty i kantony tego kraju.

5to. Podatki i cła dawnym kształtem zostaną tym czasem poki nie stanie nowe rozrządzenie.

6to. Będą wyznaczeni Urzędnicy po Powiatach i na granicy dla weryfikacyi assygnatów.

*Doppet* i *Villars* Deputowani od ludu Sabaudzkiego za takąow unią Konwencji Narodowej dzięki składają.

Odpowiada *Herault* Prezydent Deputowanym: Obywatele Francuzcy! Swiadkowie tych okrzyków wkroś przeymiających serce, które się w tej świątyni Narodowych obrad z okoliczności złączenia się Allobrogow z Francją słyszeć dały, bardzo łatwo sądzić możecie, czy nasz najwyższy Monarcha, to jest Lud Francuzki, będzie skwapliwy do przyjęcia tej unii dla obu Narodow szczęśliwość niosącej.

Ta słodka nadzieja przyjęcia od całej Francyi tego się połączenia, nayokazalszym będzie wydziałem tego szczęścia, które zostanie w dniu dzisiejszym naywspanialszym, wieczną ukoronowane pamięcią.

Więc dwakroć w całym państwie naszym to się powtórzy, że dwa Narody wiecznie złączone niepotarganym węzłem iedności, umocnią na zawsze swą równość i wolność.

Już natura dekretowała iedność fizyczną i moralną spolnych naszych krain. Teraz iey właśnie posłuszni jesteśmy, ale nie ostatni to jest hód, który Konwencya ma sobie za chlubę oświadczyć przyrodzenia iedynowładztwu. W tym to upadku potrzebnym i bliskim wszystkich Królów mających się zagrześć pod rozwalinami tronow, ieden tylko zostanie się, a ten będzie na samym wierchołku *Mont blanc* wzniesiony tron wolności, z którego ta najwyższa Monarchini świata zwoławszy do siebie Narody, aby się odrodziły, rozciągnie swe tryumfalne ręce po wszystkim okręgu ziemnym.

Przybyły z Hollandyi nieiaki *Makketron* stawia u kratek. Dają głos. Mowi: Moi Współ-Obywatele Hollendrowie żądają Francuzami zostać. A Stadholder wfrachu. Proszą u was, przywróćcie im wolność. Wspaniały Narodzie Francuzki śpiesz pokruszyć kajdany, w których lud Hollenderski ięczy. Wyrwi uciemieżonych od przemocy. (*dano oklaski i honory sessyi.*)

#### A N G L I A.

Z Londynu d. 26. Listop: Poślane do *Woolwich* rozkazy, aby dopełnione były Regimenta, a nadewszystko aby Artylleryi korpus gotowe było do marszu, z największą skutecznością się pilnością. Rekrutow zaczęto po wszystkich Anglii hrabstwach wybierać. Takie kroki nie potrzebuia tłumaczenia.

Pomyślność Francuzkich woysk ustawicznie tu z nowymi okolicznościami dochodząc, sprawiaie odmiennosc zdań, i wzruszenie umysłow. Lecz Dworu i Ministrow układy zdają się bydź nayprzeciwieńsze ludu całego zamiarom. Już wątpliwości nie ma żadney, iż Anglia wkrótce neutralności odstąpi, która iednak srona zyszcze na tym, barzo wielkie o to dzieia się zakłady.

Tęższe coraz powstają zamieszania w samey tu Anglii, i w przyległych wyspach. Władzarządząca pilną ma bacznosc na wszystkie burzenia się, lecz ufa mocnemu związkowi Obywatelow mających swą własność bądź w Domach, bądź w towarach, bądź w Dobrach, którzy w naywiększej części są partyi Dworskiej. Wszyscy są tego zdania, iż trzeba niektórych reform, ale nie w ten sposob, żeby polityczną budowę z gruntu całą zburzyć.

Z *Ipswich* piszą pod datą 17. Listop: że Maytkowie w *North-Shield*, i w portach innych uczynili rozruch po kilkakroć o to, że im gaży nie powiększają. Wprzód Magistrat chciał ich łagodnością uspokoić, lecz gdy łaskawosc ich czyniła zuchwalszemi, nakoniec pobrani są przez żołnierzy do więzienia przywódczy, a wkrótce inni się uspokoiili.

W *Dundee* Mieście Obywatele prawie do szaleństwa przyszli, że dotąd ieszcze nie szczepili u siebie drzewa. Dwa Miastajosośliwie (jak piszą) *Forsar* i *Brechin* chcą koniecznie takowe u siebie drzewo postawić, lecz mniemają niektórzy, że inne tam wkrótce drzewa żywym owocem przyozdobione będą, co pewnie nayrychley spokojność przywróci.

Między klubami jest tu ieden, który się zbiera codziennie dla rady. Nadedrzwiemi sali wypisane są złotemi literami słowa: *Izba Konstytucyjna.*



*Dnia 27. Listopada.* Nadchodzące Parlamentu sessye w całym panowaniu teraźniejszym naywiększą pewnie ciekawość wzbudzą. Oprócz wielkiego processu Pana *Hastings*, wniście woysk zprzymierzonych do Francyi, i do zadziwienia cofnienie się ich nagłe, obroty woysk Rosyjskich, wolność Belgow, krajow Niemieckich poruszenie a to w tyfiac odmiennych zamiarach, pogranicze Renu silnym woysk przeciwnych scieraniem się krwią pozalewane, obrona w Niemczech krajow naszych, wewnetrznych interessow poprawa w zdrożnościach wielu, ktore się do możnych klassow Obywatelskich wkradły, pogodzenie kilku partyi z sobą u nas walczących, obmyślenie sposobow aby odwrócić straszliwą burzą, która grozi zakłócić lada moment całe Królestwo, oto są ważne objekta do roztrząśnienia wielkich i nie wiedzieć z iakim skutkiem Parlamentu czynności.

Proces Ludwika XVI. jest też ustawiczną u rozmow utarczką. Ta straszna we Francyi Rewolucya, która straciła naymożniejszego Monarchę i naydawniejsze utrzymującego w Europie panowanie, z Tronu, godna jest wzbudzić zadziwienie powszechnie, a uwagi Filozofa zastanowić.

Co to będzie za Katastrofa tey okropney Tragedyi dosyć już krwią pobroczoney? Powiadaia, że nie w dziełach przeszłych Ludwika trzeba szukać wywiązania iey, czyli końca, lecz w krętych manowcach serca tych naczelnikow pierwszych sprężyn, którzy im dają ruch, i naycelniejszą teraz pod maską obywatelstwa graia rolę, oraz w tych mocniejszym lub słabszym passyi natężeniu, króre albo niewstrzymaney zawziętości skutki, albo umiarkowania przykład godny 18tego wieku oświecenia, następnym wiekiem zostawia.

#### W Ł O C H Y.

*Z Wtoch d. 30. Listopada.* Turyn nayśpieszniey fortyfikują. Do miasta Piemontu codziennie Kuryerowie biegaia, aby ostróżność na wszelkie niebezpieczeństwa zachowana była. — Przeciwno zbytkom w strojach publikowane jest w Państwach Króla Sardynskiego prawo, którym zakazuia wszelkich materyi z cudzoziemskich fabryk.

Toż samo w Medyolanie. Gdzie do 30,000. pomnożone będzie woysko, a drugie 30. tysięcy wybrańcow, czyli kantonistów przystawić nakazano. General *Pellegrini* ma w te strony przybyć, i staranie mieć względem obrony Lombardyi. Około Cytadelli tego miasta co dzień 400. ludzi robi. W Pawii magazyny mąką, sianem, i owsem tak są napchane, że naywiększe woysko mogłoby się tym składem dlugi czas wyżywić.